

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-675
12 IR 30 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, tikslai ir uždaviniai

Parengti Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 12 ir 30 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Pelnų mokesčio įstatymo pakeitimo įstatymo projektas) paskatino Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komiteto bendradarbiavimo su Ukrainos Aukščiausiosios Rados Ekonomikos vystymo komitetu patirtis po diskusijų, vykusių bendrame abiejų tarpparlamentinių komitetų posėdyje, vykusiam 2022 m. gegužės 30 d. Kijeve, ir kitų susitikimų su Ukrainos verslo bendruomene Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komiteto vizito į Ukrainą metu.

Minėtų susitikimų metu buvo keliami klausimai dėl galimos visokeriopos pagalbos Ukrainos atstatymui būdų – tiek tiesioginės finansinės, ekspertinės, tiek investicinės aplinkos gerinimo priemonių, tiek teisinio reguliavimo nuostatų derinimo ir tarptautinių susitarimų aspektų.

Problema dėl Pelnų mokesčio 12 ir 30 straipsnių nuostatų taikymo buvo įvardinta ir 2024 m. vasario 9 d. Seime vykusios tarptautinės konferencijos „LIETUVA - UKRAINAI“, kurią surengė Lietuvoje išrinkti Europos Parlamento nariai, atstovaujantys skirtingas Lietuvos politines partijas ir skirtingas Europos Parlamento politines grupes - P. Auštrevičius, R. Juknevičienė, A. Kubilius, J. Olekas - kartu su Lietuvos šaulių sąjunga, Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komitetu, tarptautinio parlamentarų tinklo „United for Ukraine“ grupe Lietuvos Seime bei VšĮ „Memorabilis“, VšĮ „Ačiū, kad esi“ ir labdaros organizacija EU4Kherson, metu.

Šiuo metu nustatytas teisinis reguliavimas pilnai neužtikrina patikimo ir saugaus valstybės ekonomikai ir šalies gerovei reikšmingų investicinių projektų pritraukimo ir jų įgyvendinimo, taip pat neskatina investicijų į kitas šalis, pvz., siekiant padėti atkurti karo niokojamą Ukrainą, kadangi Pelnų mokesčio įstatymo 12 straipsnio 15 punkte numatyta lengvata taikoma tik akcijų pardavimui, įskaitant užsienio vienetų akcijų pardavimą, tačiau neatsižvelgiant į tai, kad užsienio valstybėse labiausiai paplitusi ir investuotojui saugiausia ribotos atsakomybės bendrovės forma nebūtinai yra akcinė bendrovė (kaip pvz., uždaroji akcinė bendrovė Lietuvoje) ar kita ribotos atsakomybės bendrovė, turinti akcijas. Dalyje Europos Sąjungos šalių ir geografiškai Lietuvai artimose valstybėse už Europos Sąjungos ribų ribotos atsakomybės bendrovės forma naudojasi smulkusis ir vidutinis verslas, o taip pat ribotą kiekį investuotojų turintis stambusis verslas. Dažniausiai sutinkama vokiškojo tipo ribotos atsakomybės bendrovė, kurios įstatinį kapitalą sudaro ne akcijos, o dalys, kvotos ar korporatyvinės teisės. Kadangi Lietuva taiko pelno mokesčio lengvatą tik akcijų pardavimui, investuotojams, investuojantiems ar ketinantiems investuoti užsienio valstybėse, ji tampa nebepatrauklia šalimi kurti ar išlaikyti holdingą.

Projekto tikslas – padidinti Lietuvos patrauklumą užsienio investuotojams ir sudaryti teisinę prielaidą Lietuvos investuotojų investicijų saugumui užtikrinti.

Projekto uždaviniai:

– padidinti Lietuvos patrauklumą pritraukiant investicijas/holdinginių įmonių veiklą į Lietuvą ir išlaikant jas Lietuvoje;

- užtikrinti investuotojų teisėtų interesų apsaugą įgyvendinant investicinius projektus;
- sustiprinti Lietuvos investuotojų apsaugą;
- apsaugoti Lietuvos investuotojų užsienio valstybėse teisėtus lūkesčius;
- sudaryti prielaidas investuotojams pelno ir (arba) gautų pajamų apmokestinimo pelno mokesčiu procedūras padaryti aiškesnes ir efektyvesnes.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai

Įstatymo projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetas. Įstatymo projektą parengė - Ekonomikos komiteto pirmininkas Kazys Starkevičius ir Ekonomikos komiteto nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Iki 2020 m. rugpjūčio mėn. 27 d., galiojo Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau - VMI) Pelnų mokesčio (toliau – PM) komentaras, kuris numatė, jog PM įstatymo 12 straipsnio 15 punkte numatyta lengvata taikoma ir uždarojoms akcinėms bendrovėms analogiško tipo užsienio bendrovėms.

2020 m. rugpjūčio mėn. 27 d. iš VMI komentaro išbraukus analogiško tipo užsienio bendrovės ši lengvata tapo taikytina tik akcijų pardavimui, nepriklausomai nuo to, koks yra labiausiai paplitęs ribotos atsakomybės bendrovės tipas užsienio valstybėje, kurioje investuoja, investuos ar investavo Lietuvoje įsikūrę ar besikursiantys holdingai.

Lietuvos teisės aktai pripažįsta Europos Sąjungos teisės aktuose nurodomas ir Europos Sąjungos valstybėse narėse veikiančias vokiškojo tipo ribotos atsakomybės bendrovių formas, kurių įstatinis kapitalas yra formuojamas iš dalių ir tokiu būdu analogiškas Lietuvos uždarojoms akcinėms bendrovėms - Direktyvos dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų (ES) 2017/1132 (kodifikuota redakcija) II priede nurodytos galimos ribotos atsakomybės bendrovių formos: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L1132&from=LT>.

Tokios užsienio ribotos atsakomybės bendrovės yra dalyje Europos sąjungos šalių: - Austrijoje ir Vokietijoje – Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH), Estijoje – Osühing, Graikijoje – Etairia periorismenis efthynis (EPE), Ispanijoje – Sociedad de responsabilidad limitada (SRL arba SL), Italijoje – Società a responsabilità limitata (Srl), Latvijoje – Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA), Lenkijoje – Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (sp. z o.o.), Portugalijoje – Sociedade por quotas (SQRL) (o vienanarė privačioji ribotos atsakomybės bendrovė – Sociedade unipessoal por quotas), Rumunijoje – Societate cu raspundere limitata, Slovakijoje – Spoločnosť s ručením obmedzeným (spol sro), Slovėnijoje – Družba z omejeno odgovornostjo, Šveicarijoje – Société a responsabilité limitée, Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH) arba Società a garanzia limitata (Sagl), Vengrijoje – Korlátolt felelősségű társaság (Kft), o taip pat už ES ribų: Ukrainoje - Товариства з обмеженою відповідальністю (TOV), Rusijoje - Общество с ограниченной ответственностью (ООО), Kazachstane - Товарищество с ограниченной ответственностью (TOO), Baltarusijoje - Общество с ограниченной ответственностью (ООО). Šiose valstybėse dominuoja taip vadinamo vokiškojo tipo ribotos atsakomybės bendrovės, kurių įstatinis kapitalas skirstomas ne į akcijas, o į nedalomas kapitalo dalis, vadinamas tiesiog dalimis, kvotomis arba korporatyvinėmis teisėmis, nesančias vertybiniais popieriais. Tokios vokiškojo tipo ribotos atsakomybės bendrovės iš esmės yra analogiškos uždarojoms akcinėms bendrovėms Lietuvoje (tiek procentiniu paplitimo kiekiu, tiek esme), tačiau nėra joms tapачios visu 100 %. Taip pat tokių bendrovių gali būti kitose labiau nuo Lietuvos nutolusiose užsienio valstybėse.

Svarbu pažymėti, kad šiandieną labai aktuali investicijų saugumo užtikrinimo problema, o ypač - vykstant karui investuotojams Ukrainoje, kurie versluose turi partnerius, bet neturi daugumos, nes kyla reali reiderystės (įmonės užgrobimo) grėsmė investuojant į Ukrainos akcinę bendrovę, o ne į Ukrainos TOV. Tokia grėsmė kyla, nes, skirtingai nuo Ukrainos TOV, kur galima padidinti kvorumo reikalavimus visuotiniam dalyvių susirinkimui, Ukrainos akcinės bendrovės akcininkų visuotiniame susirinkime kvorumas yra imperatyviai numatytas įstatyme ir jo keisti negalima. Ukrainos akcinės bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo kvorumas - daugiau nei 50 % užsiregistravusių

susirinkimo dalyvių, o sprendimų priėmimui imperatyviai skaičiuojama nuo dalyvaujančių akcininkų balsų, o ne nuo visų bendrovės akcininkų balsų. Akcininkai negali įstatuose numatyti kitokio skaičiavimo, net esminiais bendrovės valdymo klausimais: pakeisti įmonės įstatus; priimti sprendimą anuliuoti išpirktas akcijas; priimti sprendimą pakeisti įmonės tipą; priimti sprendimą dėl akcijų emisijos; priimti sprendimą dėl vertybinių popierių, kurie gali būti konvertuojami į akcijas, išleidimo; priimti sprendimą padidinti bendrovės įstatinį kapitalą; priimti sprendimą sumažinti bendrovės įstatinį kapitalą; priimant sprendimą dėl įmonės atskyrimo ir nutraukimo. Visi šie klausimai sprendžiami $\frac{3}{4}$ Ukrainos akcinės bendrovės susirinkime dalyvaujančių akcininkų. Praktiškai – reiderystės (įmonės užgrobimo) atveju - mažiau nei 50 % turintys Ukrainos akcinės bendrovės akcininkai tiesiog gali būti (ir būdavo) neįleisti į Ukrainos akcinės bendrovės visuotinį akcininkų susirinkimą, o tuo metu daugumą turintys akcininkai vienašališkai galėjo priimti (ir priimdavo) sprendimus. Pažymėtina, kad Ukrainos akcinės bendrovės yra skirtos daugumai akcininkų ir minėta situacija (dėl reiderystės/įmonės užgrobimo grėsmės) susidaro, jei Ukrainos akcinė bendrovė yra valdoma kelių akcininkų (pvz., 2 akcininkų: Ukrainos juridinis asmuo, turintis daugiau kaip 50 % akcijų ir Lietuvos juridinis asmuo, turintis mažiau kaip 50 % akcijų)). Tuo tarpu, Ukrainos TOV yra labiau pritaikytos operatyviam įmonės valdymui, kai yra keli dalyviai. Ukrainos TOV dalyviai šios problemos (reiderystės/įmonės užgrobimo grėsmės) išvengia, kadangi investuojant į verslus su partneriais TOV įstatuose yra numatomas reikiamas kvorumas – pvz., 98% - 100% TOV dalyvių.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Pelno mokesčio įstatymo pakeitimo įstatymo projektui siūloma tiksliau apibrėžti pelno mokesčio lengvatos subjektus, tai yra nustatyti, kad 12 ir 30 straipsniuose vartojama sąvoka „akcija“ apimtų ne tik turimas teises į rizikos ir privataus kapitalo subjektų paskirstytinojo pelno dalį bet ir ribotos civilinės atsakomybės užsienio vieneto, kuris įregistruotas ar kitaip organizuotas Europos ekonominės erdvės valstybėje arba valstybėje, su kuria sudaryta ir taikoma dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, ir kuris yra pelno mokesčio arba jam tapataus mokesčio mokėtojas, dalis, jei šiame ribotos civilinės atsakomybės užsienio vienete įstatinis kapitalas formuojamas iš dalių.

Pelno mokesčio įstatymo pakeitimas, nors ir suteiktų lengvatą didesniai daliai subjektų, pagerintų investicinę aplinką ir konkurencingumą, o subjektų vykdomų investicijų dėka įmonės, į kurias bus investuota, sukurtų naujas darbo vietas, sumokėtų dar daugiau mokesčių į valstybės biudžetą, plėstų savo veiklas ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto įgyvendinimas teigiamai atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes sustiprės Lietuvos patrauklumas investicijoms ir bus geriau užtikrinama investicijų apsauga, ir tai prisidės prie šalies ekonomikos gerovės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte naujos sąvokos nesiūlomos.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Iki įstatymo įsigaliojimo dienos reikės pakeisti:

1. Turto ir verslo vertinimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-159 „Dėl Turto ir verslo metodikos patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Priimto įstatymo projekto įgyvendinimas papildomų valstybės biudžeto lėšų nepareikalaus.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektas Nr.XIVP-2226(2) parengtas atsižvelgiant ir įvertinant Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2022-11-14 išvadoje bei Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Europos Sąjungos teisės grupės 2022-11-22 išvadoje pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai: „pelno mokestis“, „pelno mokesčio mokėtojas“.